

Hozzáállás.

A dolgokhoz való hozzáállás –

Az illető dolgokhoz való hozzáállása –

Igen, az illető dolgokhoz való hozzáállása –

Nahát,

az illető dolgokhoz való hozzáállása nem egészen pozitív.

Nem pozitív.

És a párttaggyűléseken kólát isznak

és szendvicset

falnak.

Állati ellenszenves ez a szó. Nem is tudom, miért.

Talán mert sok embert sejtet maga mögött.

Az ítéletalkotó kimondja és ott van mögötte a: mi. Mi úgy ítéljük meg,

hogy a hozzáállásod – szar.

– nekünk tartozol számadással.

Valóban: tartozni azt tartozom – mindennel.

Nem szeretem,

– hidegnek érzem. Semmi közöm ahhoz, vagy azokhoz

akik így ítélnék –

Jobban mondva – közöm az van hozzájuk, de mondanivalóm – az nincs számukra,–

csak annyi, amennyit az ítélet színvonala,

felületessége,

üressége megenged.

Nem szeretem

továbbá

mert olyan valaki mondta ezt,

aki a szó szülőanyja,

a gondolat,

az „az adott világ varázsainak mérnöke”,

az emberek megfigyelője,

mozgatórugóinak hűséges ábrázolója – nem bírāja – akar lenni.

Nem bírāja,

mert úgy bírál, hogy ábrázol,

de csak akkor bírálhat, ha igazan ábrázol –

s mert nem tudja – nem tudhatja –, hogy az igazságot látta meg másokban, vagy azt,

ami saját magában is lappang –

először valahogyan önmagát kellene megértenie –

azonban: mert okos ember – kishíján és majdnemhogyan zseni –

ez a megértés nem jön létre, – Képességei hadba viszik mások ellen –

Kíméletlen, de ő maga kimarad a körből.

Koránjött harcosok –

Koránjött harcba indulók –

Nem szerény,
a fene vigye el
a fene vigye el –

Nem szerény,
Jól fejlett lényege mások lényegének egy részét elrabolja kutató keze és agya elől.
És az ügyes rabló, az óvatos – rejtekhelyre vonul vissza, az eltorlaszolja – a rablott kinccsel.
Vagy – mert önmagával szemben mulatságosan elfogult;
amikor másokról beszél:
Nem lesz teljes,
Mély
és őszinte.

Azok előtt legalábbis, akik közelebbről ismerik.
És akik nem ismerik?
Akik olvassák?

Lényeges egyáltalán, hogy milyen a versek mögötti, a versekben létező ember? – a felelet
nem egyértelmű igen –;
Ha igazak – akkor versek. (Még ha gazfickó írta is őket)
De valahol feltétlenül és óhatatlanul előbújnak az én sekélyebb,
kicsinyes részei.

[Lehet, hogy arra azt mondjuk: az „életmű” gyengébb gyöngyszemei – ami eléggé
szemforgató megfogalmazás –, s ettől függetlenül költőnk nagynak tartjuk –
igaznak, mindenkire szólónak,
de mi a nagyság –
hol a költő és a mi igazságunk?
megítélhetjük,
ki ítéli meg, hogyan; hol a tiszta-tiszta mérce?
Gyanús. Azok a gyengébb gyöngyszemek gyanúsak. Gyanússá teszik az
előttünk izzó nagyságot

Egy példa:

Választott költőnk legyen tehetséges,
A költészet elől úgyszólván semmi takargatnivalója sincsen.
„Hadba indul.
Ábrázolja a teremtet világot.”

Ám időnként falba ütközik – a túlsó oldalon a saját elfogultsága által elzárt területek, – a sze-
mélyiség nem ismert, vagy talán (néhány esetben) tudatosan eltakart részei, és a világ – ebbe a
zónába tartozó – dolgai sétálnak a falakon túl: határtalan zöldellő mezőkön.

Néhány esetben túllép a falon: hallik: „ gyöngye gyöngyszemek hullanak.”
Máskor: állva marad,
Elkanyarodik,
Visszafordul.

Hamis hang a szín,

a dal harmóniájában. Egy századmásodpercnyi bizonytalanság: rés támad a teremtett világon, elenged a vers ölelése. Nem tart fogva. Olyanok ők, mint a pulzárok. Jobb verseik sugárzása ritmikusan fölerősödik a halványabbak közül – A jelenség teljes tisztaságában fölfoghatóvá, érzékelhetővé válik. Az olvasó is költő lesz, pillanatokig hasonul.

Boldog olyankor.

De minden ilyen elragadtatás után jön az amúgy is esedékes valóságba zuhanás–, de ha tovább olvas is, tovább azonosul is – legalábbis kétségbeesetten azt próbálja tenni –

- a sugárzás halványul
- a vers enged szorításából.

Az érzékek csak tapogatóznak az anyagtalanná, elomlóvá váló érzékek közt – pontosabban: ingerek között –

majd: eltűnnek a kapaszkodók – vakon tapogatóznak, téblábolnak tovább.

A költő beljebb - beljebb csalt az ismeretlen erdőbe –de újra meg újra magamra hagy – aztán újra erősödik a sugárzás; eloszlik az előbbi bizonytalanság, a köd.

Megint együtt vagyunk: A világ, ő és én.

A magára maradottság egy ismeretlen helyen
és helyzetben: próba;

gondolkodó,

önfenntartó, játszó lényünk, fantáziánk meglódul: továbblépünk – Sikerélmény.
– helyett: elhatalmasodik rajtunk a hiányérzet.

Aztán: földre huppanunk. Költőnk is. Halványabb verseiben ugyanúgy elbizonytalanodik, ahogyan mi is halványabb pillanatainkban.

Ha azonban Rimbaud – t vagy József Attilát említem –

Más az ő világuk. Ők nem pulzárok. Nem völgyekből jutnak és indulnak új és új csúcsokra–
Fokonként azonosulunk velük –

egyre vacogtatóbban érezzük a ki nem mondott embert,
a szóval csak megközelíthetőt,

az egyre jobban megközelítettet (a saját életükben és verseikben azt)

Teljessé válik az azonosulás részükről, részünkről,

a világ részéről – e hármas teremtésben,
fogantatásban

eddig ismeretlen tájak gyermekei nyílnak.

Ők nem a kinnal keresett tájak tudói.

Nem állnak meg, mert nincs is miért megállniok.

Mert nekik nincs semmi: a költészet elől takargatnivalójuk.

Verseikben végigkísérhető a megvalósulásához közeledő megvalósulás.

Rimbaud-nál minden érték elértéktelenedését – a „minden eladó”
vásári kikiáltójává való átváltozást –

Lebontotta – elitta,
 elírta –kiírta legbensőbb lényegéből az értékeket az értékekért folytatott
 embertelen: erejét – hatalmas erejét – meghaladó őrült, gyötrő önpusztító küzdelemben.
 Tőkepénzes lett.

Nem az értékek fölbomlásáról,
lebontásáról,
és azok elvetéséről van itt szó –
Csak egy olyan útról, amelynek a vége öngyilkosság – mert ő is következetes
volt.

De nem fogom fel! – hogy a dolgokból
ez szükségszerűen következett –
– a torokszorongató,
– egyre tisztább-tisztább
– már csak
nem kért – de vállalt, eddig a pontig tisztességből vállalt,
tisztességgel vállalt –
óriási terhek parancsoló – régről parancsoló
régteől elviselt,
kezdettől elviselt –
kényszerítő szavára lüktet egy egyedüli hang
egyedüli dal – egyre tisztább – tisztább
végtelen terek – az egyetlen tér fekete, hangtalan
fénytelen embertelenségében,
élettelenségében.

4

de őt megmentették. [mondhatnám azt: mert nem volt elég következetes – de ez újfent ökörség]

A világ halála nem kellett, hogy következzen az előtörténetből.

Tudom – Rimbaud és J. A. véglet.

A tisztaságig vitt végletesség –
az egyedüli csillag.

Minden más költő tisztességét – nem általánosíthatjuk
a tisztességtelenség szóval – hozzájuk
viszonyítva –

Különben is leíratlan alapfeltevésként
a irodalmi tehéntejen nőtt barompalánták csordáin
túlról kezdtem – a költészettől –;

itt a tisztesség a tisztességnek már egy magasabb formája
tisztesség az erdőben hagyottakért,
a nemcsak önmagáért való tisztesség –

A pulzárok érzik ezt – néha megsejtve önnön korlátaikat nem hazudnak túlságosan
gyakran (a hazugság itt most jelentse azt: nem mondanak semmit –

vagy csak nagyon mű dolgokat –

persze hazugság ez is: a költészet ürügyén –)

vagy pedig elrejtik a

nem teljes, a még megvalósulatlan őszinteséget –

– álcázzák, előre álcázzák – biztonsági rendszabályok – a jó löre érzett, de sohasem
tudott – a személyiség halvány pontjaiból fakadó – virágokat.

A megoldás,
az álcázás módja – képbeszéd,
virágnyelv,
szimbólumok.

„36°-os jéghegyek aljában apró kis tudatvirágok nyílnak.” – Szép és meghökkentő kép.

És mit csinálnak a virágok? „álmodnak”

Miről? „álmodnak arról, hogy valahol 36°-os jéghegyek aljában
apró kis tudatvirágok nyílnak”.

’Álmodnak’.

A virágok nyíltak – éltek és álmodtak, s amikor álmodtak: éltek.

Köztük kósza szél suhant – tavaszt,
néhány madarat,
napcsillanást, virágillatot hozott.

’De az apró kis tudatvirágok a +36°-os jéghegyek aljában nem érezték ezt.

Álmodtak. Miről? Arról, hogy valahol – 36°-os jéghegyek aljában
apró kis tudatvirágok nyílnak?

Nem vették észre az élet valamit érő
valamire való – felvillanásait.

Éltek, de álmodtak, s mikor álmodtak éltek.

Aztán elindultak föl a jéghegyekre – és a 36°-os jéghegyek túlsó oldaláról
ugyancsak
elindultak a virágok.
Odafönt találkoztak.

A 36°-os jéghegyek belsejében ekkor – a fejénél – az apró kis magánygömbök
között – nem jut már eszembe rendesen,
hiszen akkor vörösbort ittunk –
– felengedett a jég.

Azután a virágok kezét fogtak, és a két csapat ellenkező irányban
leeszkedett a hegyről.

Amikor leértek: a víz a hegyekben ismét jéggé merevedett.

Szép történet.
És igaz.
Csak nagyon általános.

És csendes, tiszta szavakkal elmondhatatlanná válna az egész.

Való igaz

a szavak elértéktelenednek –
sok dologért, hogy ismét elmondhatóvá váljanak –
hogy valóságos értéket hordozzanak –

újra teremtenünk kell. A mélyből felhozni „a szavak még most csak sejtett
életét”

Ha így hallgatom,
és így hallgattam,

mert megmaradt bennem – a vörösbőr dacára
saját rendszeréből hozta fel a szavakat – különös kapcsolatokba.

Nem tagadom,
Nem dobom el –
Szép mese volt – és úgy is, hogy: „nem mese az, gyermek”

Csak féltem, hogy világlátó.

világteremtő,
okos-isten trónjáról

elapad a földuzzadt
és indulni akaró forrás –

– mert csalhatatlanságában csalatkozni fog –
Mindent el akar mondani és semmit nem fog.

Javasolom továbbá Karthágó és a „Hozzáállás” című kártévők elpusztítását.

Ne halljam ezt attól, aki éveken át
vörösbor mellett – közel jutott

Hiszen a barátom

és tettestársam – aki ezt mondta.

Induló – indulni akaró költő.

1975. I.14.-II.16.

[Devecseri szerint –

nem kurva az a nő –, aki mindenkivel lefekszik, amikor ezt
ingyen teszi. És ha a körtér kenyereslányaira gondolok: olyan tiszta szemmel
– nevetnek rád –

minden srácra –

Lehajolnak és kivillan rövid köpenyük alól a ...

De te lovag vagy –

Szemébe nézel inkább. És a pillanatokig tartó kapcsolatokat alatt
elröppenő néhány szó, mosoly – elkísér messzi – bujdosó körútjaidon –
amikor szinte szűkölsz –

mert éppen magadra hagytak eddigi kedveseid]

A fenti kritika költő alanya Monos, vagy Marabu, ahogy még a katonaságnál
(az építészhallgatók egy századba kerültek Orosházán, voltunk vagy hetvenen)
becéztük.

Marabu vékony inas, nem túl magas srác volt, hihetetlenül erős, szívós gyerek.
Bece- vagy inkább gúnynevét az alakjáról kapta, nyakát álló helyzetben sokszor
behúzta keszeg vállai és hátra csúcsosodó lapockái közé, kicsi tojásfejével tényleg
egy marabuhoz hasonlított olyankor. Egy alkalommal hadtápszolgálatot adtunk és
Monos vezette a csapatunkat. A laktanya két évre behívott katonái, de a tisztek, altisztek
túlnyomó része is nem nagyon szeretett bennünket, kivéve a növendék századot, akiket
egyetem után hívtak be, hogy a huszonnégy hónapból fennmaradt idejüket is
leszolgálják, illetve egy lányos képű szőke hadnagyot (azt hiszem az ő parancsnokuk volt),
a mi egyik szakaszparancsnokunkat: Nagy Károly Kászon alhadnagyot, más néven Nagy
Bivalyt, egy kövér főtörzsőrmestert (a nevére már nem emlékszem) és (bármily meglepő): a
laktanya politikai tisztjét. Lehet, hogy a laktanya oroszlánhangú, rettegett törzsfőnöke
(nem jut eszembe beosztásának pontos megnevezése, talán inkább a törzsparancsnok a helyes
beosztásnév) Szulák őrnagy sem utált bennünket, mert ő róla ezt – bár számunkra
megközelíthetetlen volt – a viselkedése nyomán érezni lehetett: magas szikár bajuszos fekete
hajú katonás kinézetű katona volt, akinek a hangjára, amikor kieresztette az alakuló téren: még
kilométerekkel arrébb is felröppentek a madarak a fákról.

A laktanyaparancsnok egy erősen öszülő hajú ezredes volt, aki nem úgy nézett ki,
mint egy rendíthetetlen katona. Kicsit alacsonyabb is volt az őrnagnál, a nevére nem is
emlékszem.

Szóval, mivel nem nagyon szerettek: ott próbáltak kiszűrni velünk, ahol csak tudtak.

Jó alkalom volt az ilyenre a hadtápszolgálat is (én mindig cseréltem valakivel, ha hadtápra
osztottak be, inkább őrségbe mentem, legjobban a laktanyán kívüli külső őrséget szerettem,

érdekes, hogy sokan közülünk viszont egy kis – szakácskatonáktól lehullajtott – potya kaja reményében a hadtápot választották.)

Ez volt az eskü utáni első 24 órás szolgálatunk.

Úgy emlékszem a 24 órás szolgálatok mindig délután kezdődtek.

Vacsora után az ügyeletes tiszt helyettese, a mosogatás után még felsikáltatta velünk az étkezdét. A padló felmosása mellett gyökérkefével tisztára kellett súrolnunk az asztalokat is. Csuromvizes volt a ruhánk, mire háromnegyed tíz körül végeztünk. Örültünk, hogy ágyba kerülhetünk. Éjfél után nem sokkal ébresztettek bennünket: disznóölésre.

A szakács (úgy emlékszem szakaszvezető volt, de nem továbbszolgáló, hanem sorkatona) vezetésével baktattunk föl a disznólakhoz, amelyek a laktanya hátsó kerítése mellett voltak (a konyha-étkeзде épülettől jó néhány száz méterre voltak az ólak, a szintkülönbség legalább 25 méter volt, de ennek később lesz jelentősége).

’–Melyikötök volt már disznóölésen?’ – kérdezte a szakács (az is lehet, hogy magázott bennünket, többségünk városi gyerek volt, hallgattunk (hiszen én is csak kisgyerekkoromból emlékeztem a hajnali malacvisítésre, a sötétben narancssárgán huhogó pörzsölő lángjára, a deszkán fekvő halott disznóra, mindig kikönyörögtük nagymamáméknál, hogy felkelhessünk hajnalban, de csak akkor keltettek, amikor már a disznó nem élt).

Kutya, aki szintén városi, kaposvári gyerek volt jelentkezett. Ketten mentünk be a sötétben az ólba és kihajtottuk a kiszemelt állatot. Kint a szakács vezényelt, hogy fogjuk le. Többen szorítottuk, fogtuk a rosszat sejtő kocát. A szakács előhúzza nagykését. Volt, aki a tálat tartotta, hogy majd a kicsorgó vér alá teszi. A disznó kétségbeesetten visított.

És ekkor az éjszakában a távolabbi ólak felől, a feketén magasodó nyárfák közül felénk dübörgött, rohant a visítésre kiszabadult, feldühödött kan disznó.

A támadást azért sikerült valahogy visszavernünk.

Levittük a konyhára a leszúrt állatot. A teljes feldolgozást nem kellett végigvárnunk, de az ébresztőig már nem sokat alhattunk.

A reggeli előtt a konyhai üstök alatti pincébe osztottak be fűtőnek.

Üst volt vagy hat. Tüzelni való fa alig. A reggeli teafőzésre még futotta.

Az ebédfőzésnél már gondok adódtak.

„– Fűtő, lökje a kettést!”–üvöltötte föntről a szakács.

’– Nincs mivel tüzelni!’ – kiabáltam föl.

’– Nem érdekel, oldja meg!’ – ordította föntről a gyerek. És én rohangáltam a pincében innen is onnan is összekaparva a maradék fát, és löktem az üstök alá, mikor melyiket parancsolták. Ebéd után tisztára kellett mosnunk hatszáz tányért, az evőeszközöket, a leveses és főzelékes tálakat, a főzéshez használt edényeket. Ez elegendő mennyiségű mosogatószer és forró víz nélkül (mert a meleg víz sem volt igazán meleg már ekkor, a laktanyában nem volt gáz, minden egyedi fűtéssel ment) eléggé reménytelen vállalkozás volt, de megfelelő minőségben meg kellett csinálnunk, mert a minket leváltó másik századbeli csapat nem vette volna át a szolgálatot. Közben a mosogatóban a lefolyó is eldugult. Ki kellett kaparnunk a zsíros trutymót az aknából. Célszerszámok nélkül ez is nehezen ment.

A legnehezebb feladat mégis Monos-nak jutott. Egy nagy fém, kétkerekű kordéra szerelt – eredeti használata szerint gázolaj – hordóba kellett gyűjtenünk a moslékot, és azt még a szolgálat átadása előtt el kellett vinni a disznókhoz. A kordét rendesen egy számár húzta, a bakon a sertéstelep szintén sorkatona gondozójával, de most se a számár nem jött, sem pedig a kocsisa. Marabu dühögött, szentségelt, de a szakácsok csak a vállukat vonogatták. Sürgetett az idő, a szolgálat átadásának ideje. Egyikünket sem akarta segítségül hívni a mosogatásból. Fogta magát és sűrű káromkodások közepette fölhúzta a kordét az ólakig.

A Bercsényi 28-30-ban (ez volt az építész kollégium) másfél évig szobatársak voltunk. Négyen voltunk egy szobában a második év végéig. Szobatársunk volt még Tao, egy nálunk legalább hat évvel idősebb vietnami fiú, és Lóri Kőszegről (nagy vagány, de sajnos erősen rasszista). Monos szegedi volt. Esténként, ha volt egy kis pénzünk néha hármasban elmentünk a Kis-Borostyánba vörös borra, zsíros kenyérre. Lóri sokat csajozott, lóversenyezett, neki volt pénze elég, de a lóverseny, meg a nők...a pénzét, és az idejét is lekötötték. Szóval legtöbbször kettesben mentünk Marabuval. Sokat beszélgettünk. Irodalomról, Cseh Tamás dalairól, erről-arról. Ha kellően belemelegedett Cseh Tamástól vett kedvenc mondatával jellemezte a vendéglőt: „Jó kis hely”, hehej jó kis hely ... bólogatott és ivott és mosolygott. Elbeszélő költeményt akart írni az alkotmányos anarchiáról.

Engem jó embernek tartott. A harmadévesek kétágyas szobát kaptak. Akkor én Attilával kerültem egy szobába, a diplomamunkám opponensének Attilát kértem fel, rendes volt, elvállalta. Monos Lórral lakott együtt harmadévben.

A negyedév első félévemet egy hetes csúszással kezdtem, mert őszre maradt három-négy vizsgám. Attila már letett róla, hogy el tudom kezdeni a negyedik évfolyamot, ezért szobatársául fogadta az egyik évfolyamtársunk öccsét, aki akkor lett másodéves.

Engem így betettek negyediknek három elsőéveshez. Egy este bejöttek hozzám az Sz. testvérek. Elmondták, hogy visszamehetek Attilához, ha akarok, de azért éreztették, hogy szeretnék, ha nem akarnék. Belementem, szimpatikusak voltak nekem az első évesek.

Karácsonyra hálából egy jó kis töltőtollat és töltőceruzát kaptam tőlük.

Ez fellobbantotta az íráskedvemet. (Ez kisgyerekkori becsípődés nálam, ha találok egy jó vaskos füzetet, vagy kapok egy töltőtollat, jó ceruzát mindjárt írni akarok velük).

Amikor bekerültem az elsőökhöz látom Monoson, hogy tiszta véraláfutás és kék-zöld folt az arca. ’– Mi történt?’ – kérdem. ’– Á, semmi, csak orra estem Zalában egy nagy lejtőn a biciklivel nyáron.’ – mondja. Később kiderült, hogy Lórral verekedtek össze egy szőke kékszemű, helyes elsőéves kollégista építészcsajon.

Amikor a félév vége felé látszott, hogy bajba kerülök Attila és Marabu is sokszor lejött hozzám a szobámba. Attila sopánkodott (talán lelkiismeret furdalása is volt), Marabu hevesen biztatott, hogy húzzak bele.

A kollégium könyvtárosa egy évvel alattunk járt. Jó kis versesköteteket találtam a könyvtárban bánatomhoz,

Blake, Dylan Thomas.

Félévhalasztásom után egy évfolyamba kerültem ezzel a lánnyal.

Monos beleszeretett a lányba.

Miután végzett a lány is, összeházasodtak.

Küldtek egy esküvői értesítőt, a borítékra a lány egy galambpárt rajzolt.

Sok évvel később írtam egy levelet Marabunak, hogy jó lenne néha írni egymásnak, beszélgethetnénk a költő szavával: ’irodalomról, és más efféle emberi lomról’.

Nem is válaszolt. Lehet, hogy elküldtem neki ezt a „Hozzáállás” című esszéfeleséget, és azért, de már nem emlékszem rá, hogy tényleg elküldtem-e neki.

Nem tudom megírta-e végül azt az elbeszélő költeményt, vagy ír-e még verseket.

Azt hiszem már nem ír.

Azt sem tudom együtt maradtak-e azzal a lánnyal.